

CORRECTIES EN AANVULLINGEN VANAF 18-01-2020

- 7 Ventus incrēb(r)ēscit [Fam.7.20.3]
Fulmine ~~h~~cī [Liv.36.37], tangī, percutī [N.D.3.84]
- 10 noot 18: Intervallum eig.: 'ruimte tussen twee palen' (~~inter-en~~-vallus = 'paal').
- 12 Longum itineris spatium ēmētīrī [Sen.Ep.99.7]
- 13 Obviam īre alicuī [Liv.Mur.67] lemand tegemoet ~~komen-gaan~~, tegemoet treden
Obviam venīre alicuī [Cic.] lemand tegemoet ~~komen~~ (opzettelijk)gaan
- 17 Paucōrum diērum spatium ad dēlīberandum alicuī dare lemand een paar dagen ~~respijt~~ geven; om zich te bedenken
- noot 35: ... veterēs of antīquī poētae, populī, ~~hominēs doctī~~ 'dichters, volkeren, geleerden van/uit de oudheid'; veterēs ~~hominēs doctī~~ 'geleerden v.d. oudheid'; antīqua monumenta 'monumenten, geschriften uit de oudheid'; plur. antīquitātēs 'instellingen, gewoonten, gebruiken v.d. oude tijd'.
- 18 In praesentiāa (sc. tempora)[Fin.5.24] Voor nu, voor het ogenblik
- 22 Concubiā nocte [Div.1.57] Bij het naar bed gaan, tijdens de eerste slaap
Intempestā, ~~concubiā~~ [Div.1.57] nocte [Verr.2.4.94] Diep in de nacht, in het holst van de nacht
- Ūnus et alter diēs [Cluent.72]
Diēs ūnus, alter, plūrēs intercesserant Eén, twee ~~en~~of nog meer dagen waren voorbijgegaan
- Diem ex ~~of dē~~ diē expectāre [Att.7.26.3], differre, dūcere [Cic.]
Diem dē diē differre [Liv.25.25]
- 23 Caput alicuius praecīdere lemand onthoofden
[Tusc.5.55; Liv.38.24]
- 26 Pedibus captus ~~m~~ esse Verlamde benen hebben, niet kunnen lopen
[Sall.Hist.2.24; Liv.43.7]
- 27 Vultum fingere [B.G.1.39] ~~Geen spier vertrekken~~Een gezicht trekken
- 31 Aetāte prōvectum esse [Senect.10] (~~niet~~ aetāte prōvectā) Op (~~vergevorderde~~) leeftijd zijn
- Longius aetāte prōvectum esse [Brut.129] (~~niet~~ aetāte prōvectiōre) Hoger bejaard Op gevorderde leeftijd zijn
- 37 Dare venēnum in pāne [Ce-Cluent.173]
Dē mediō tollere [Rosc.Am.20] Uit de weg ruimen, liquideren
- 38 ~~Ab~~icī in pūblicum [Mil. 33] Op de grond worden neergegooid en niet begraven worden
- 40 Utcumque rēs ceciderit Wat de afloop ook is

- 43 **Iam m**Mihi nōn est integrum, ~~ut ...~~ Het ligt niet meer in mijn macht om te ...
+ *inf.* [Pis.58]
- 44 Fortūnā secundā ūtī¹⁹³ **Succes**Geluk hebben
Fortūna**me** perīculum facere Zijn geluk in de waagschaal stellen, op het spel zetten
- 46 Perniciem (exitium) (*tgst. salūtem*) alicuī afferre, mōlīrī, parāre, ~~perniciēi esse~~ [Nep.Thras.2]
Alicuī perniciēi esse [Nep.Thras.2]
- 47 Perīculum hostis facere [B.G.1.40]
- 52 Paria paribus respondēre [Att.17.7.66.1.22]
- 56 Parum **in**ex dīgnitāte alicuius Te min zijn (om te ...)
esse + *inf.* [Liv.33.467]
- 57 Rūmor incrēb(r)ēscit
- 58 Percrēb(r)ēscere
Certiōrem facere aliquem (alicuius lemand ergens van op de hoogte stellen, **iemand iets meedelen**
reī of dē aliquā rē (*ook + aci.*)
Mentiōnem inicere dē aliquā rē ~~of~~ **In het voorbijgaan even iets ter sprake brengen** Een opmerking
ergens over maken, laten vallen
+ *aci.* [Hor.Sat.1.4.93]
- 60 Honōris causā aliquem nōmināre, appellāre [Cic.Verr.1.7]
Voluptātis illecebrīs dēlēnīrī Zich ~~laten verleiden, te gronde gaan~~ door de verlokkingen
van het genot **laten inpalmen**
[Fam.15.16.3]
Notam turpitūdinis alicuī of vītae lemands naam brandmerken, **iemand stigmatiseren**
alicuius inūrere
- 66 Expellere aliquem domō [Fam.1.9.5], possessiōnibus pellere [Mil.74]
Dēmōvēre **aliquem ex** [Leg.Agr.2.801] lemand ~~van zijn~~ uit het bezit **beroven** van een zaak stoten
of dēicere **aliquem dē** [Mil.75]
possessiōne [Mil.75] **alicuius reī**
Ēvertēre aliquem bonīs [Rosc.Am.115], lemand zijn **geldvermogen** afhandig maken, van al zijn
fortūnīs patriīs [Verr.2.1.93] voorvaderlijke goederen beroven
Sēdēs ac domicilium collocāre alie**ubi**quō locō [Rep.2.34]
Fortūnās suās cōstituere alie**ubi**quō locō [Verr.2.5.20]
Domicilium sibi cōstituere alie**ubi**quō locō [Nep.Them.10]
Cōnsīdere alie**ubi**quō locō [Att.5.14.1]
- 68 Vītae commoditās iūcunditāsque [Cic.] Het comfort, **en** de geneugten van het leven
- 69 Omnium rērum cōpiā diffluere **In overvloed leven** Zwelgen in weelde
[Off.1.106]
Luxuriā diffluere [Off.1.106] **Een luxe leventje leiden** Zwelgen in luxe

- 71 Ūsū [Fam.13.52.1], cōnsuētūdine [Sull.57], familiāritāte [DeOr.1.24] coniūctum esse cum aliquō **Frequent, vertrouwelijk m** Met iemand omgaan, contact hebben
- 72 ... ordīri¹¹⁶ ... aanknopen¹¹⁶
- Sermō inductus est ā tālī exōrdiō [Tusc.2.10] Aanleiding voor het gesprek was het volgende
- Convenīre aliquem iemand, **die men wil spreken** (toevallig of met opzet) treffen, bij iemand komen, naar iemand toegaan (bv. om hem te spreken)
- 73 Suī (conveniendī [Phil.8.31]) potestātem facere [Quint.fr.3.1.15], praebēre alicuī
- 76 Extrā cot(t)īdiānam cōnsuētūdinem [B.C.3.85] **Buiten mijn** In afwijking van de dagelijkse routine
- 97 noot 158: ... cornū
- 101 Per mediōs hostēs [B.G.6.40] of mediam hostium aciem [Liv.] perrumpere [B.G.6.40; Liv.3.70]
- noot 163: ... hasta
- 104 Fugam capessere [Liv.], capere [Curt.7.9; B.G.7.26]
- 105 Magna caedēs hostium fugientium facta est [Liv.5.28]
- Effugere [Pomp.22], ēlābī ē manibus hostium
- Īnferiōrem [Quinct.59], victum [Cluent.111] discēdere [Cat.49]
- 106 Superiōrem (tgst. ĩnferiōrem), victōrem (proeliō, pūgnā) discēdere [Nep.Hann.1]
- Victōriam ferre [Liv.8.8], referre [Liv.]
- 112 Lītora ac portūs cūstōdiā clausōs De kust en de havens geblokkeerd houden
tenēre tuērī [B.C.3.23]
- 115 noot 181: iets aanpassen aan het bevattingsvermogen¹⁸¹ van het ... verplaatst naar p. 116 (noot 182)
- 116 Ut captus¹⁸² est Germānōrum, servōrum
- noot 182: Captus (-ūs) 'bevattings-, begripsvermogen' alleen in ut captus est + gen., bv. servōrum; capācitās 'ruimte, capaciteit, omvang': vāsōrum 'van een vat', zie Tusc., 1.61; pas sinds Aug. **capācitās** 'bevattingsvermogen, begrip' [Aug.Conf.10.9]; **in de klass. periode wordt intelligentia (p. 115) gebruikt.**
- 117 Neque haec in eam sententiam **Maar ik** bespreek dit niet met de bedoeling dat / om te ...
disputō, ut ... [DeOr.1.117]
- Quot hominēs, tot sententiae (sprw.) [Ter.Phorm.454]
- Opīniōnum commenta [N.D.2.5], **ineptiae**
Ineptiae [Rosc.Am.47]
- 118 Probābilīa coniectūrā sequī [Tusc.1.17]
- Vērītās¹⁸⁷ Waarheids**zin**, **werkelijkheid**, **waarheidsliefde**, **oprechtheid**

- 122 Certum (mihi) est (+ inf.)
Certum dēlīberātumque est [Rosc.Am.31] (+ inf.)
Stat mihi sententia [Liv.21.30] (+ inf.)
- 123 Animum indūcere [Ter.Andr.572; Tusc.5.30; Div.1.22; Catil.1.22] of in animum indūcere [Cat.54; Liv.2.18; Plin.Ep.9.13]
+ inf., aci. of ut, nē, ~~quān~~, quōminus ...
- 124 Diem ex diē **expectāre, differre, dūcere** [B.G.1.16Cic.]
- Memoriam alicuius reī renovāre, **Het geheugen, d**De herinnering ergens aan opfrissen, doen
redintegrāre [Inv.1.99], reficāre **herlevenhalen**
[Phil.3.18; Sull.19], revocāre
- 128 Aliquid (Graecaē **scrīptum**) Latīnē lets (~~een~~ **Griekse tekst**) in het Latijn weergeven
reddere [DeOr.1.155] of sermōne
Latīnō interpretārī [Liv.45.29]
- Lēgēs dīcendī De regels²⁰³ van de taal, de grammatica²⁰³
- noot 203: Ook: grammatica, -ae [Fin.3.2] en grammatica, -ōrum [DeOr.1.42]; nNiet rēgula = ...
- 129 **Ēlabōrāre, u**Ut verba verbīs quasi **Moeite doen o**Om de woorden **min of meer** symmetrisch te
dēmēnsa et paria respondeant **ordenenlaten klinken**
[Or.38]
- 135 Apud Platōnem, ~~scrīptum~~ est [Fam.1.9.12], scrīptum vidēmus, scrīptum lēgimus²¹⁶ (of alleen est)
A**d**scrībēre alicuī salūtem [Att.5.20.9]
- 136 Litterae hōc exemplō [Att.9.6.3] Een brief, **die luidt als volgt met de volgende inhoud**
- 137 Ita animō affectum²²¹ esse²²¹, **In zo'n stemming, humeur, bui zijn dat ...**
ut ... [Off.1.66]
- Aliquā rē movērī [Arch.17], **lets maakt indruk op iemand, werkt op zijn gemoed** (Hevig,
commovērī **zwaar**) onder de indruk ergens van komen
- 138 **Dolōrī indulgēre** [Aen.2.776] **Aan het verdiet toegeven, erin zwelgen**
- 141 Animō cadere [Fam.6.1.4], dēficere [B.G.7.30; Rosc.Am.10]
- 144 Spē dēicī [B.G.1.8; Liv.44.28], dēpellī [Liv.31.25], dēturbārī [Fam.5.7.1]
- Spe**ēs** ad irritum cadit [Liv.2.6], redigitur [Liv.28.31]
- Spēs extenuātur et ēvānēscit [Att.3.13.1]
- Inter spem metumque suspēsum animī esse [Liv.8.13]
- Exspectātiōne torquērī [Att.8.14.1], cruciārī [Att.9.13A.2]
- 148 **Mentis vīs incitātior**
- Fidem interpōnere [B.G.5.36; Iug.32] Garant staan **voor iets**, zijn woord geven
- 151 Furōre incēnsus, **abreptus**, **In woede ontstoken**
impulsus [B.G.1.40]

- 155 Rēs habet aliquid offēsiōnis [Off.3.105]
 Offendī of animus offenditur aliquā rē [Inv.1.23]
- 162 Īferī (Bewoners van de) oOnderwereld, schimmenrijk, dodenrijk
- 175 Exempla ā rērum Rōmānārum (Graecārum) memoriā petīta, of ex ... memoriā sūmpta
- 179 Aliquid plānum facere [Herenn.5.Rosc.Am.54]
 In rem praesentem venīre [Caec.20; Sen.Ep.6.5]
- 180 Ratiōnem afferre [Verr.2.3.195] Een beweegreden, argumentmotief aanvoeren
- 182 Rēs mihi tēcum est [Rosc.Am.84]
- 187 Aliquid ad vērūm exprimere [Lucull.7]
 Aliquid ē vītā ductum est [Tusc.4.45]
- 188 noot 312: Ook: mūsica (-ōrum) 'muziek' [DeOr.1.187].
- 189 Fidibus canere [Tusc.1.4] Op de luitier, citer spelen
- 199 In māius ferre [Liv.21.32], exattollere lets overdrijven, groter maken dan het is
 [Tac.Ann.15.30] aliquid
- Āctiō paulum claudicat³³¹ [Brut.227] De voordracht hakkelpert een beetje
- 200 Vōcem summittere [Quintil.1.8.1] De stem laten dalen dempen, zachter gaan spreken
 Sen.Ira3.13.3]
- 204 Optimā rē pūblicā [Phil.1.19] Ten tijde van de beste staatsregeling (~~toen deze gold~~)
- 205 Ē rē pūblicā [Fam.13.8.2] (tgst. contrā rem pūblicam [Amic.39])
- 209 Comitā (-ōrum)³⁴² habēre [Div.2.43] Een volksvergadering, verkiezingen houden
 Comitā magistrātibus creandīs Vergadering voor het kiezen voor de benoeming van magistraten
 Ad cComitiīs (~~abl~~)a convenīre Voor een volksvergadering, verkiezing samenkomen
 [Varr.L.L.6.88]
- Lēgem [Sest.55], rogātiōnem [Sest.25; Att.1.14.2] prōmulgāre [Liv.34.5; Liv.38.54]
 noot 343: ... en men voor het gerecht in rechte kon worden gedaagd aangesproken.
- 211 Populī favor [Iug.73; Sest.115; Liv.4.24]
 Grātia populāris [Off.3.81]
- 212 Crēscere ex aliquō [Rosc.Am.83]
 Iactātiō, Plēbeī concitātiō et sēditiō Oproerige volksbeweging (item naar p. 215 verplaatst)
 populāris [Brut.56]

- 214 Homō vērē populāris [Catil.4.9] Een ~~ware volksvriend, iemand die oprecht het goede met het volk voorheeft~~ **democraat in hart en nieren**
- 220 Immūnis (tribūtōrum) **Vrijgesteld** van belasting, **belastingvrij** (v. pers. en zaken)
- 222 ~~Dē potestāte dēēdere~~
- 223 In exitū iam est cōsulātus meus [Cic.Mur.80]
In hōc praeclārō cōsulātū [Mur.88]
~~In p~~**Priōre** [Att.7.9.3; Liv.], **superiōre** [B.C.3.107] cōsulātū [~~Nep.~~]
~~Superiōre cōsulātū~~ [Caes.] Tijdens zijn vorige consulaat
- 224 Appellāre³⁶⁹ tribūnōs plēbis (in aliquā rē ab aliquō) [Liv.2.44Quinct.64]
- 226 Diem dīcere alicuī [Rosc.Am.39] Iemand (~~op een vastgestelde dag~~) voor de rechtbank **dagen de datum meedelen** waarop hij voor het gerecht moet verschijnen, **iemand dagvaarden**
- 228 Testis gravis, religiōs~~issimus~~ [Vat.1] Een betrouwbare, **gewetensvolle** getuige
- 229 Causam optimam habēre [Lig.10Sest.93; Cael.24; Rosc.Am.42] Een **rechtvaardige** **zeer kansrijke, ijzersterke** zaak hebben
- 230 Calumniam iūrāre [Fam.8.8.1; Liv.33.47]
- 230 Accūsāre aliquem peculātūs [Herenn.1.22] ~~of pecūniae publicae~~
- 232 Sē alicuī pūrgāre dē aliquā rē [Fam.12.25.3] Zich bij iemand **wegens iets rechtvaardigen** **ergens over verontschuldigen**
~~Sē excūsāre alicuī apud aliquem~~ — Zich bij iemand (**ergens over**) verontschuldigen (~~dē of in aliquā rē~~)
- Excūsātiōnem **alicuius reī** (bv. aetātis **vel necessitātis** [Cael.2]) habēre [Phil.5.14], ~~excūsārī (+ aci.)~~ Een excuus **ergens in hebben, vinden** (**om iets niet te doen** bv. **in de leeftijd of urgentie**)
- Excūsātiōnem accipere [Fam.12.25.3; B.G.6.4]
- 232/3 Supplicium sūmere dē aliquō [Rosc.Am.66] De doodstraf aan iemand voltrekken, iemand executeren (*item naar volgende p. verplaatst*)
- 233 Suppliciō (capitis) affici⁸⁷ ~~De (dood)straf ondergaan~~ **Met de dood worden bestraft**
- 240 Anus ad **armillum** redit [C.Lucil.28.767Apul.Met.6.22]⁴⁰¹ Een oude vrouw valt terug in haar oude gewoontes; een oude hond leer je geen nieuwe kunstjes
noot 401: ~~Anus russum ad armillum;~~ vgl.: **illa** ad armillum ~~redire~~ [Apul.Met.6.22]; revertit [Apul.Met.9.29] **en anus russum ad armillum** [C.Lucil.28.767].
- Optat ephippia bōs, piger optat arāre **caballus** [Hor.Ep.1.14.43] De os wil een zadel hebben, het luie paard wil ploegen (*wordt gezegd over iemand die niet tevreden is met zijn **eigen** lot en **graag met een ander wil ruilen***)

- 242 Extra **a** calcem, quod dicitur, decurrere [Amm.21.1.14]
Candida de nigris et de candentibus **Zwart en wit door elkaar halen, zich vergissen** **Wat zwart is, wit**
 atra facere [Ov.Met.11.313] **maken (en omgekeerd)**
 Nigrum in candiduma vertere [Iuv.3.30]
- Fronte **capillata** est, post **est**haec occasio calva [Cat.Dist.2.36]
- A** cane non magnos saepe tenetur **Een kleine hond doet vaak een grote vangst; je weet nooit hoe**
 aper [Ov.Rem.Am.422] **een koe een haas vangt**
- noot 408: ... Κέκροπος [Luc.Tim.23]; **Kekrops, die geboren zou zijn uit de aarde van Attica, geldt als de mythologische stichter van Athene.**
- 243 **Clavos** clavum eicere [Tusc.4.75] **De ene spijker met de andere uitstoten; iets met gelijke munt terugbetalen**
- Dat veniam **corvis**, vexat censura **Hij**De censor vergeeft de raven en straft de duiven
 columbas [Iuv.2.63]
- 245 **Crascunt** tamquam favus **Ze groeien**Het groeit als kool
 [Petr.43; Petr.76]
- 247 **Quot** homines, tot sententiae [Ter.Phorm.454]
- Labor** omnia vincit improbus **Onvermoeibare**Noeste, onverdroten arbeid overwint alles
 [Georg.1.145]
- 248 **Di lantos** [Petr.44] of laneos **De goden lopen op sokken (de goden zijn traag in het vervolgen**
 [Macr.Sat.1.8.5] **pedes habent** **en straffen met hun wraak)**
- Crede** mihi, bene qui **latuit**, bene **Geloof me, wie zich goed verborgen heeft gehouden, heeft**
 vixit [Ov.Trist.3.4.25] **netjes**goed geleefd
- 250 **Tunica** propior **pallio** est **Het hemd is nader dan de rok**
 [Plaut.Trin.1154]
- 251 **Saepe** audivi inter os et **offam** **Vaak heb ik gehoord dat er tussen het opdienen en opeten nog**
 multa intervenire posse **veel kan gebeuren, tussen lepel en mond valt veel pap op de**
 [Cato in Gell.13.18] **grond (d.w.z. op het laatste moment kan nog veel mis gaan)**
- 252 **Inter** caesa et **porrecta**, ut aiunt **Tussen het de slachten en aanbieden (van de offordieren) het**
 [Att.5.18.1] **offer, tussen lepel en mond, zoals ze zeggen (op het nippertjeer**
kan nog veel gebeuren)
- Porta** itineri longissima [Varr.R.R.1.2.2] **Voor een reis is de poort het verste weg (de grootste stap is die**
uit de poort, d.w.z. het besluit daartoe is het moeilijkst); alle
begin is moeilijk
- Prora** et puppis mihi, ut Graecorum **Hemel en aarde heb ik bewogen****Van voor tot achter (van**
 proverbium⁴¹⁹ est, fuit a me tu **het begin tot het einde, in zijn geheel), zoals het (Griekse)**
 dimittendi, ut ... [Fam.16.24.1] **spreekwoord luidt, had mijn plan om jou van mij weg te krijgen**
sturen tot doel om ...

noot 419: Πώρα καὶ πρύμνη.

254 ~~Posse~~ **Taurum** tollet~~re~~, quī
vitulum sustulerit [Petr.25]

Wie een stier wil optillen, moet eerst een kalf ~~kunnen tillen~~
~~hebben getild~~; wie het grote wil bereiken, moet met het kleine
beginnen

255 Tōtō corpere atque omnibus
ungulīs, ut dīcitur [Tusc.2.56]

Met ~~heel het lijf en alle vezels~~ ~~and en tand~~ (*uit alle macht*), zoals
dat heet